

Предплата
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
 виносить:
 на цілий рік 5 ар. — кр.
 " пів року 2 " 50 "
 " чверть року 1 " 25 "
 для заграниці 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі гавет Л. Горовіца,
 ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить щотижня в п'ятницю.

Редакція і Адміністрація „Буковини“ знаходяться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.
 Оповідення і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 51.

Чернівці, дня 18-го (лат. 30-го) грудня 1892.

Рочник VIII.

3 кінцем року.

Вже се з давен давна в культурнім світі загально прийнятій розумній звичай, що з кінцем кожного року майже всі уряди, всі більші і менші промислові заведення, всі інтелігентні купці і господарі-рілляники заключають свої рахунки, котрі виказують докладно цілорічну працю, подають вірний образ маєткового стану, а з другої сторони виказують всі хиби і недостатки, виказують і всякі потреби, котрі випадає як найскорше заспокоїти.

Подібно і кожний нарід, яко одна природна велика родина повинен з кінцем кожного року зробити рахунок зі своєї загально-народної праці, повинен з кінцем кожного року застановити ся докладно над своїм політичним, суспільним і економічним положенням, повинен з кінцем кожного року подати успіх своєї цілорічної праці до оцінки загалу, повинен з кінцем кожного року застановити ся докладно над всякими хибами і недостатками, які випадало би доконче чим скорше усунути, повинен при тім зазначити ся зріло над придбанем средств, якими було би можливо заспокоїти чим скорше всі некучі загально-народні потреби.

А що поодинокі народи, яко збірні моральні особи, не встані яко такі самі себе заступувати, то в першій лінії обовязані народні часописи яко живі органи свого народу складати з кінцем кожного року такі рахунки — із загально народної праці.

То-ж і ми яко публічний народний орган буковинської Русі хочемо по силам відповісти

сему нашому переважному обовязкови і подаємо на сім місяці совістний рахунок загальної руско-народної праці на Буковині за минаючий рік.

Роспочинаючи рік 1892 оживляли нас як пайлучні надії на поли народного розвою; здавало ся, що все піде жвавим кроком вперед, бо поміж темними масами нашого сільского люду почала наглядно ширити ся охота до народної просвіти, бо і поміж нашою інтелігенцією, особливо поміж народними учителями та і поміж нашим православним руским духовенством здавало ся з кожним днем чим раз більше змагати ся патріотичне почуте, свідомість загально-народних обовязків, щира охота і відповідна відвага до загально-народної праці, а при тім і тогдішнє краєве правительство в руках графа Пачого відносило ся досить справедливо до народної справи буковинських Русинів. Не дивно одже, що під тими обставинами мали відвагу признати ся прилюдно до руских патріотів навіть такі слабодухи як отець Олександр Манастирський і др. Василь Волян.

Але не довго тішили ся митими відраднішими обставинами; декілька робота неситих самолюбів, що з покон-віка поборюють всіми силами не зважаючи на средства загальну добру справу, що відносять ся ворожо все і всюди против загальному добробитови, та для вузких, самолюбних своїх цілей не раді добровільно зробити ні найменшого уступку із загарбаного неситого панованя в користь свого меншого брата, в користь загального людского добра, ся одже не сита кліка, побачивши, що через розвій загальної просвіти, через щирий труд народних патріотів і через справедливі відносини краевого прави-

тельства починає усувати ся ґрунт з під їх ніг, та що таким чином загрожене їх дальше зухвале дике панованє, піднесла лютий крик, кинула ся диким способом на краевого президента, пошипали ся клевети різного роду, а поруч того розвинено на більші розміри кертичну злобну роботу в кругах центрального правительства, котре по часті зле поінформоване, по часті підлягаючи все еще пануючим впливам так званих консервативних и властиво самолюбних елементів, не встані впровадити в кров і жите справедливі і правдиво людські приниси нашої державної засадничої устави, не встані впровадити в кров і жите справедливі і правдиво-людські конституційні засади: рівне право для всіх і щира оборона сего права.

Помимо того, що в наслідок сказаної кертичної роботи наших неситих самолюбів повів з центрального правительства дуже студений вітер, все-ж таки в наслідок щирих заходів наших патріотів змінила ся при послідних виборах до буковинського сойму краєва репрезентация в некористь самолюбної кліки, що зуміла підступним способом загарбати і держати до послідних виборів в своїх руках всю краєву силу; в повній сойм ввійшла та кліка в меншости, бо числила вона при отвореню нового сойму разом з мітрополитою тільки 13 послів против 17 послів других соймових партій, що були звязали ся солідарно в користь перепровадження справедливого складу краевого виділу, а тим самим способом і в користь загального добра нашого краю.

Сего не могли стерпіти буковинські самолюбви, треба було конечно ратувати загрожене своє самолюбне панованє, треба було конечно

Листи з України наддніпрянської.

VIII.

Кажучи про Костомарова, про Куліша першої доби та про „Основу“, автор сих немудрих листів дозволив собі не згожувати ся з деякими їх національно-історичними поглядами. Так саме й тут, знімаючи мову про Куліша нової доби, доведеть ся йому зробити те саме. Декому може здатися дивним, що людина зовсім невідома в літературі, людина, що не має (і сама се каже) права звати ся й поганеньким істориком, — змагаєть ся воювати ся з такими історичними знавцями, як Куліш або Костомаров, що могли-б автора (як би схотіли его помітити) просто задавити й заспати своєю історичною ерудицією. Ба, й сам д. Куліш каже про таких своїх опонентів, що перш, ніж критикувати его, мусять вони показати наукові праці свої („Крашанка“, 2. вид., 37.)

Автор не може показати ніяких ні наукових, ні навіть ненаукових праць своїх. І не вважаючи на те, він насмілюєть ся не мовчати, а балакати. Він не історик, але він і не хоче бути істориком. Він просто Українець з роду такий, що признаєть ся до своєї народности і розумом та серцем розуміє, що значить „любов до рідного краю“. Він думає, що він любить свій рідний

край, він почуває себе членом української нації і отся любов та отсе почування і дає ему право балакати. Не яко історик з високости своєї історичної катедри балакав він, а яко — коли тільки сьміє він назвати себе сим імем — український патріот.

Авторови байдуже до всяких мудрих та немудрих історичних теорій та гіпотез. Він любить свій рідний край не тим, що про него істїють такі чи інші теорії та гіпотези, а тим, що він его любить. Славетна чи ганебна була наша історія, борці за правду чи розбишаки були наші історичні діячі — се его зацікавляє, ні, се его займає з глибока, але се ані побільшить, ані зменшить его любов до рідного краю, до рідної мови. Автор живе тепер і любить свій рідний край такий, який він є тепер, хоче сумувати его горем, боліти его ранами так само, як і радіти его радощами. Вважаючи свою народність за українську націю, автор зза любови до сеї нації буде обороняти всякі її права яко нації і повставати проти всяких шкідливих їй, — яко нації, заходів.

Ось ми й добалакали ся до того ґрунту, на якому автор стоїть. Він каже: нація має свої права і ніхто не може тих прав у неї однимати. Українська нація має такі самі права, як і всі інші нації. Там коли хто, небудь буде однимати у неї яке небудь право яко у нації, то свідомий

Українець мусить запротестувати проти сего і байдуже ему, коли в него може й папірчика в руках нема проти того, хто не то оберемок, але хоч і віз книжок написав. Він бо, автор сих листів, знає, що ті права наційні не пера записують з голів істориків, а саме дійсне життя дає. А що дає дійсне життя, того ніякими паперами, хоч би й історичними, не однімеш.

Після сеї загальної, може через лад довгої, але мабуть потрібної передмови, автор може знову зняти перепинену річ.

Дивно трохи єсть, що в той час, як останні погляди Костомарова, погляди, що від них так дуже тхнуло обмоскаленням, не викликали, коли не помилимо ся, ніяких протестів, — погляди д. Кулішеві зчинили превеликий колот і в московській, і в українській пресі. Д. Куліш, пишучи свою нещасливу „Історію возсоединенія Руси“, а потім „Крашанку“, — р. 1870 видає віршовані переспіви „Псалтиря“ та „Книги Іова“, р. 1869. переклади книг Мусієвичів, р. 1871 переклади чотирох Євангелій, а р. 1880 усього нового заповіту, р. 1882 дає Шекспіра том (не кажучи вже про дрібніші праці) — і все-ж его звуть або затого звуть — зрадником. Костомаров в розповсюдженому російському журналі каже, що бажає, щоб український нарід обмоскалив ся і тільки радить не чинити того обмоскалення примусом, — і в купі з тим щось з тридцять років

після їх звичаю для зоборення найлучшої загально-людської справи уживати нацидлійших штучок. За першу і найважнішу злобну роботу, котра могла провадити до задуманої цілі, рішила нести ся кліка на власні кошти з Відня спровадити славнозвісного Григорія Купчанка, котрий тепер поїхав до Росії, шукати там для руского народу раю а властиво для себе самого „пособій“, та здає ся, що „маститий сей рускій покровитель“ вже більше не поверне до нашого краю. Про заходи Григорія Купчанка писали ми в своїм часі обширнійше, а о других штучках ворожої нам буковинської самолюбної кліки і о дальшій нашій положеню поговоримо в слідуєчій числі.

■ чім наша сила.

Багато кривд тернить наш нарід, багато лиха спадає на голову кожного Русина; більше ніж на кого иншого валить ся на Русина всякий тигар, а того добра, яке кождому чоловікові повинно принести се, що він живе в Австрії в добре урядженій державі, Русини як найменше визнають. Чому-ж се так? Чому Русин як до того, щоб дати, то перший, а як до того, щоб брати, то послідній? Чому він за те все, що дає для держави грішми і кровю, не має того, що ему доконечно потрібно? Чому гріш зложений ним служить на добро другим, а йде на школу ему? — Над тими питаннями треба нам доконечно застановити ся, та треба порадити ся разом, що нам робити, аби так більше не було.

Причина нашої неволі лежить, як ви се вже не раз чули, в тім, що уряд до нас несправедливо відносить ся. За рускі податки не становляє нам, скрізь руских панотців, руских учителів, руских урядників в суді і в старостві, уряд збільшає нам видатки на те, щоб писати до урядів по німецьки, бо лише до нас по німецьки, підтримує таких громадських писарів, що не вмють по руски і не є Русинами, за рускі податки утримують ся школи, в котрих нидіють, марніють умом рускі діти, з котрих народови нема такої користі, як би ся належало; наука в школах за коштовна, за рускі податки будують собі пнші люди дороги для себе, а мужики рускі мусять по лихих дорогах неувати статок, бідувати худобу і т. д. і т. д. Але-ж чи можна за се всю винну спихати на сам лиш уряд? — Ні і ще раз ні! — Ба, а хто-ж тому винен? Хто? — Ми самі! Самі Русини! Та якже се? Ось як: Як би ми жили в таких часах, як то ще не дуже так давно було, де не було ані рад громадських, ані соймів, ані рад державних, ані дорогових комітетів, а всі ті справи, над якими тепер мають силу вибрані нами радні і послі, рішав би сам уряд, то вся

вина за наші злидні спала-б на уряд; але тепер, де уряд поділив ся всею міццю і силою з народом, де сам нарід через своїх послів та радних установляє собі права та приниє, установляє податки і рекрута, — тепер уряд хіба в половині винуватий нашої народній неволі, а за решту таки ми самі собі винні. Бо ось як ся тепер діє: Подумайте собі, що ось тут так, в сю хату знесла ціла Буковина за один рік всі свої податки; гроша в скрині лежить багато; повинні-б ті гроші вистарчити на всі наші потреби, бо податку дає ся тільки, щоб вистарчило на видатки. Ключі від скрині з грішми зложені в уряді. Аж нараз уряд оголошує всім, що призначає той а той день на то, щоб розділити ті гроші на потреби, та щоб кождий приходив з своїми жадалями. Збігають ся всі, тиснуть ся і наші Русини, рускі мужики, щоб чим ближше до скрині, аж тут чути, кричить хтось до Русина (як то буває при виборах): що ти ся тут пхаєш, сякий такий сину, що ти тут маєш робити, я за тебе зроблю, от лишне іди напий ся там у мене порцію горівки та йди вози мені гній на поле... тай Русин покірний вже й послухав і іде; тим часом кричать: на бік, на бік, місце, пап барон йдуть — і всі розступили ся, клацають ся до самої землі, цілують в руки, а п. бр. просто до скрині. Гроші з скрині розібрали ті, що допильнували місця коло скрині, скриня порожня, але чи винен хто тому, що Русин не взяв з неї і зломаного гроша? Най би так пильнував свого місця коло скрині, як другі пильнують! Се, що я тут так сказав, се не байка, а таки щира правда.

На потреби краю складають всі люди податки; але всім годі радити над тим, як ті гроші спожиткувати; на те є послі, котрих ми вислаємо і котрі нас повинні заступати. Та чи заступали вони до тепер нас при поділі грішми так, як ся належить? Чи дбали вони про наше добро? Здаєть ся мені, що ні, бо ми Русини нічого того не маєм, що повинні і можемо мати; не маєм шкід, не маєм доріг, не маєм урядів, урядників своїх рідних, святихників — нічого не маєм. Гроші, що мали йти на наші потреби, пішли на інші потреби, а ми остали з порожніми руками. Хто-ж винен, що ми собі таких послів до сойму вибирали??

Ба, далеко більше гроша з зложений податків йде до Відня, тай туда ми вислаємо послів, щоб там при розділі допильнували наших потреб, але що вони там роблять, за кого вони там дбають, ми вибравши їх і не питаємо. Коли-ж ми самі про себе не дбаємо, то годі і від другого вимагати, щоб він дбав за нас, щоб він був для нас справедливий. Ію-ж на таке робити? — Ну, річ ясна: треба вибрати добрих радних, добрих двірників, щоб заступали скрізь громаду, а не були двірниками та радними для своєї кишені, для себе; треба вибрати щирих послів до

сойму, щирих та світлих послів до ради державної до Відня! Ось що нам робити, а тоді і нам мусить бути ліпше.

Але-ж не думайте, що то так дуже легко вибрати собі всюди добрих заступників. Цілюм ні! Ще в громадах при виборі радних, при виборі двірника і начальства, де громадяни одні других добре знають, ся справа легша, але і тут треба не раз добре побороти ся з людьми, що раді-б усі уряди загарбати в свої руки на те, щоб з них для себе хосен тягнути. Але при виборах послів до сойму, де 20 або й більше громад т. зн. до 50.000 людей вибирає одного посла, або при виборах посла до ради державної, де 80 або й більше громад т. зн. около 200.000 люда вибирає одного посла — тут вибрати собі щирого заступника, се вже не аби яка штучка! Бо не один, хоть і як рад би вибрати найщирішого чоловіка на посла, то не знає, хто-б таки був найліпший, — а также не може знати, чи всі інші виборці віддадут на того самого свої голоси, — а то-ж прецінь так треба, щоб виборці з Яблоноці, Пласкої або Конятини і виборці з Чорного Потока або Онута дали голос на того самого чоловіка!! Вибори послів ще тим тяжкі, що зачерез те, що тут розходять ся о важні річі, всюди напихають ся нам на послів такі люди, що раді би стати на те послами, щоб їм самим а не їх виборцям було добре, тай щоб до того досягнути, уживають всяких способів — таж ви всі добре знаєте, як то при тих виборах йде. Тай зрештою, чи вже досить на тім вибрати в своїм виборчій окрузі доброго щирого посла? Чи тим вже все зроблено? — Ні, зовсім ні! — Ви чули, що в соймі є всіх послів 31, а в раді державній 351, що-ж там наш один посол з нашого повіту, щоб він і який для нас був добрий, против всіх других вдіє? Одже не досить вибрати в своїм повіті доброго посла, треба также о се дгати, щоб і в інших повітах вишли на послів щирі, прихильні нам люди, треба старати ся о се, щоб таких послів було в соймі і раді державній більше ніж других, або бодай як найбільше, т. зн. треба всім, як прийде час виборів, всіх сил доложити, щоб поставити всюди на своїм, аж тоді можна нам добра по наших послах надїяти ся, аж тоді можемо всі бути спокійні, що наша кєрвашиця зложена в податках, поверне ся на нашу користь, аж тоді можемо бути безпечні, що рада державна не буде сипати мільонів на підпомогу збанкрутованих банкірів (80 мільонів), товариств таких як Лльойд (45 мільонів) або Donau-Dampfschiffahrtsgesellschaft, та що сойм не буде дармоїдам деяким давати велику плату, а другим підвиспати вже й так високу плату і т. д. Але як се зробити? — Се можемо приобрісти тільки таким чином, коли мемо тримати ся купи, коли до сеї справи приступимо сполучивши всі наші сили, коли між нами всіми буде єд-

не пише ні карточки по українському — і єго все-ж звуть українським „батьком“ (див. „За крапанку писанка“, б. 23.) Річ у всякому разі цікава і характерична для нашої преси.

Ми не будемо широко розповідати про всю сю колотнечу: вона добре відома всім. Але нагадаємо коротко факти.

З чого-ж повстав нелад?

Український письменник Панько Омелькович Куліш, вславлений борець за нашу народність борець перший після Шевченка, найкрасший, найбільший син свого рідного краю, надрукував кількатомовний памфлет під заголовком „Історія возсоединенія Руси“. Потім ішли ще кілька творів такого-ж характеру. Твори писані були по московському. В їх, вкупі з оригінальними, часом дуже цікавими і правдивими думками, казано, що українські історичні діячі, починаючи з гетьманів та кінчаючи найпосліднім гайдамакою, всі поспіль розбирали та вороги культури і навіть найкрасші з їх — як от Сагайдачний те-ж мало чого варті: Сагайдачний тільки „геніяльний пират і наїздник“ („Предшественники козацького батька“); історія українська козацької доби єсть історією „українських разбоєв“. Сі українські розбишачтва знищили українську силу і довели Україну до невихідного становища, до такого, що мусіли вони немпнуче ткнути ся в обійми до брата Москаля. Досі ми

не бачимо нічого антипатриотичного в сих поглядах. Ми думасмо шнакше про козацький період в нашій історії, але що-жого? Хіба тільки й є нашої нації, що козаки? Хіба тільки й є наших історичних вчинків, що козакування? Хіба тільки й є в нашій історії один період — козацький? Ні, відкинемо козацтво яко рух національний і нам ще зостанеть ся досить багато, щоб знати ся нацією і мати пугищу минулість. І князь Володимир, і Тарас Шевченко належать нам, безперечно нам! Та хоть би й були ми в старовину самими розбишачами, — дак тепер ними не хочемо бути, а бажаємо бути культурно-освіченою нацією. Досі, кажемо, нема нічого антиукраїнського, і як би на сему д. Куліш сипив ся, то хоча чимало людей з ім і не згодилось би, та все-ж ніхто (окріч запомороченого повнізму) не смів би сказати про д. Куліша, що він трохи чи не зрадник. Так одже він на сему не спинив ся.

Не знайшовши прикмет державности в козацьких рухах, — пішов він шукати їх, та тільки не там, де треба, а там де не треба. Пішов він не у Київ, а в Москву. Він повинен був йти в Київ, бо Київ, а не Москва, був столицею української державности, і з погляду сеї державної державности української і повинен був він дивити ся на всю українську історію. Але він пішов у Москву та й почав позирати

звідти на українські справи московско-боярским оком і, з сего пункту дивлячись, „возсоединив“ Русь... От звідси й витекли ті єго гимни московским державцям від Івана III. та аж кінчаючи Катериною II. Тим він і міг написати оди до Петра I. та до Катерини II. та вславити їх за те, що вони українську автономію скасували, — ту українську автономію, що уявляеть ся д. Кулішеви в образі „розбоями й руїною неситою гадюки за порогами“ („Хут. поезія“). Тим він і міг забути, що коли-б гетьманщина та Січ були й такі шкідливі Україні, як він думає, то все-ж повинні були ті Кулішеві кумири державні на Україні український, а не свій московський лад заводити. Коли-б вони, касуючи гетьманщину та Січ, не залили Україну кровю, не закинули Калнишевського на тридцять років у соловецький лях, не пороздаровували українські народні землі своїм улюблєнням, а український нарід не повернули в кріпаків, — а завели-б красші порядки; коли-б вони, касуючи автономні форми, не скасували самої автономії української, — дак отоді-б і можна було ті гимни їм писати. Тоді-б мали ровумну вагу і оті Кулішеві слова), що він сказав у „Мальованій Гайдамащині“: „Не можемо вважати уманської трагедії за народну справу, бо коли-б се було діло народне руске, то консєвентно мусіли-б ми карання колтів від цариці Катерини вважати

ність і згода, коли наш брат спід угорської границі, спід Сичоту відозве ся на голос свого брата з над Прута, Дністра і Серету. Та не тільки се, але і все инше можемо здобути для себе тільки таким способом, коли станемо всі плече о плече, рука в руку за свої права, за свої кривди. Навіть і так як тепер е, коли після несправедливої для нас уставн виборчої ми ніяк не можемо мати більшости в нашім соймі, зможемо ми багато досягнути тим, коли, тримаючи ся купи, будемо скрізь домінувати ся о своє. Бо, чи думаєте, що се нічого-б не значило, як би так десять або двадцять тисячів людей вступило разом за свої права? Чи гадаєте, що голос народу промгнув би без слуху, без сліду?! Чи гадаєте, що якби весь руский нарід, як его е тут на Буковині 270.000 кілок в кілок зажадав від уряду рішучо своїх руских панотців і т. д., що уряд міг би ему се відмовити? Ніколи! Але треба всім тримати ся купи, треба всім стати за кривду одного, а не робити так, як ось наші люди тепер звичайно роблять, що лишають свого брата в біді на волю Богу, аби лиш їм поки що було добре; бо нині ему горе, а завтра може тобі, і вже не буде кому стати тобі в пригоді! Чи добре се, судить самі, а прецінь так у нас водить ся, як показує отсей випадок: В однім селі (Ушні коло Сасова в Галичині) сеї весни велух огонь і обіймав хату одну по другій. З сусіднього села (Сасова) властитель фабрики прислав зараз дві сикавки на ратунок, незабавом прийшла ще і третя сикавка з Вілого Каменя, але годі було спинити огонь, а особливо зачерез те, що ніхто з Ушанців не хотів дати ні воза ні коний, щоб возити воду з річки; у декого і коцовки годі було допросити ся, бо мовляв, потім не відпитаю; так майже весь ратунок спочивав на стороньських людях. Лучило ся й таке, що як в Сасові один міщанин побачивши огонь в Ушні, хотів випрячи коні одному Ушанцеві, що саме тоді їхав до Золочова, щоб завести сикавку до Ушні, то той не дав коний, бо то не в моїй стороні, каже, горить! Зачерез те 100 будинків пішло з полумінею, а 32 родині остали без даху. Ось як наші люди роблять! Але маємо тут заравом приклад на тих стороньських людях на те, як повинно ся робити. Всі за одного в кожній справі, отсе повинно бути наше гасло, а тоді кождому з нас буде гаразд. Коли не наберем ся вже раз того ліпшого розуму, то хто не схоче, займе нас наперед себе мов ту отару овець і пожене, куди ему треба, як се тепер по більшій часті; нам на лихо діе ся; здасть ся, що вже крайня пора порозуміти, що тільки в едності, в згоді всіх нас спочиває наша сила, котрої ніхто не годен буде переломити. Огляньмо ся около себе, а побачимо тисячі руского народу на Буковині; видимо ріжних людей і хліборобів і міщан ре-

місників і купців і учителів і отців духовних і урядників і професорів, а всего того тисячі а тисячі всі ми собі брата, брата по мові рускій, брата по походженю, брата по наших злуднях і горю, подивім ся кождий вокруг себе, а переконаем ся, що ми не одинокі, нас більше е, лиш подаймо всі собі руки і держім ся кріпко один одного, берім ся спільно до всего, а через те наберем віри в наші власні сили, отрясем ся в переполоху, який на нас нагнали наші протипники, наберем відваги і ступимо сміло наперед, а тоді ніхто нас не перемаже!

(Дальше буде).

Перегляд політичний.

Рада державна має бути скликана на нову сесню дня 18. січня 1893 року. Тимчасом заходять ся ір. Тафе коло утворення нової більшости в парламенті. До сеї більшости мали би ввійти Поляки, кляб Гогенварта, до котрого належать также послы буковинські, і часть німецької лівниці. Іменно умірковану часть Німців старають ся позискати для будучої більшости; теперішній проводир німецької лівниці Пленер враз з німецькими послами з Чехії лишили би ся в опозиції. Тепер укладає ся програма, після котрої мала би поступати нова більшість і котрою мали би ся также означити близші відносини поодиноких стороництв, які мають ввійти в склад сеї більшости.

Сойми краєві мають бути скликані в другій половині марта, а сесня їх була би досить коротка, бо лиш до Великодних свят.

За приміром Німеччини почали і в наших кругах війскових роздумувати над введенем двоїтної служби в войскової. Справа ся о стілько важна, що через заведене служби двоїтної побільшив би ся стан нашої армії в часі війни з 1,367,238 на 1,800,000 вояків, і не потрібно би було бодай з початком війни покликувати загального ополчення.

Standard подає сензаційну вість: Цар дав інструкцію бар. Моренгаймови сейчас порозуміти ся з Ріботом що-до спільного поведеня Франції і Росії в справі зміни болгарської конституції. Цар поручив рівно-ж Шишкинкови вислати окружну ноту до держав, підписаних на берлінськім трактаті, того змісту, що позаяк Росія уважає ки. Фердинанда і его правительство за узурпаторів, то тим самим цілком не признає зміни конституції. Нелидовови же поручено, повідомити про се устно султана, яко суверена Болгарії, і аж відтак доручити ему російську ноту окружну.

Болгарський агент політичний в Царгороді, Димитров мав дня 9. с. м. аудієнцію султана.

за справу антинародну. Що-ж станеть ся з історією, коли ми з Петрової послідувательки скинемо популярний титул: „великий світ наша мати?“ Прийдець ся тоді нам і все те, що роблено в Московщині для руского единства, назвати супротивним народній рускій справі“. („Правда, IX. 1876. Цитую з д. Огоновского праці“). Он що ликає д. Куліша! А нас дак вона ні трохи не ликає! Що зробить ся тоді з історією? А нічого не зробить ся поганого — така-ж як і була, буде: чимало брехні, багато й правди. Прийдець ся все, що роблено в Московщині для руского единства, назвати супротивним народній рускій справі? Еге-ж, еге; прийдець ся! Прийдець ся, кажемо, і обстоюємо за сим і будемо обстоювати проти всіх істориків на світі! Прийдець ся, бо те, що робило ся в Московщині, не задля руского, але задля московского единства робило ся! Руске единство ми розуміємо так, що о бом братам — і Москалеви, і Вкраїнцеві, можна буде жити в одній державній хаті кождому своїм національним життям, а коли ні, дак ми такого „единства“ не хочемо, бо есть се не единство, а пожирання. Добре ми бачимо, до чого нас довело таке „единство“, і сам д. Куліш про се знає, бо каже в „Зазивному листі до української інтелігенції“, („Хут. поезія“), що Москалі „вичеркнули нас із книги живих націй, а давну нашу національну давнину присвоїли собі“. Сам же він каже, що

Москаль, „дякуючи нам і за оружню, і за моральну підмогу, хоче заглядити наше обличча серед народів, хоче, щоб ми забули хто ми і яке наше національне право; хоче, щоб ми не мали ні путти, ні чести, ні поваги на світі“ (132). Ось воно те, що робилось і робить ся в Московщині для руского единства, і сам д. Куліш сими словами так знищує всі свої царославні вигукки, що красше вже ніхто не зробить сего. Д. Куліш сими словами сам доводить, що згадана тенденція в его „Історії возсоединенія Руси“ та в тих гимнах есть колосальною історично-національною неправдою. Во коли-б в Московщині справді дбаю про таке „единство“, про яке ми кажемо, а не про „пожирання“, дак не було-б тих послідків, про які д. Куліш отсе каже. Політика московска що до України завсїгди була однакова і однакові тенденції були в сій справі і в Катерини II., що закидала Калниша у тюрму, і в Миколи I., що д. Куліша вкупі з Костомаровим та з Шевченком запроторював у свої „каземати“. Ми можемо тільки дивувати ся, як се можна в одній книзі співати ганебні для українського письменника оди деспотизмові і в купі з тим казати вище наведені слова, додаючи до них: „Шкода нам звати Москаля дядьком“.

П. Вартовий.

(Дальше буде).

Не розходило ся, як запевняють, о якусь політичну справу ані о зміну конституції. Султан заявив Димитрови свою радість, що в Болгарії ідуть справи спокійним ладом, тож треба і дальше так розважно поступати. Болгарія може бути певна охороши і підпори від султана, бо він хоче лиш мира. При кінці заявив султан, що хоче дарувати для болгарської стадинни державної два арабські отери, котрі він сам вибере зі своєї стайні. До сего дару наклонив его знаменитий розвиток болгарської годівлі коний.

В російських кругах правительственних займають ся тепер проектом колонізації західного Сибіра на великі розміри. Плян колонізації має вийти в жите рівночасно з покінченем будови сибірської залізничі.

Неврожай сегорічний навістив російські губернії: вороніжську, тульську, херсонську, київську, олоонецьку і харківську, а також по части губернії: рязаньську, казаньську, тавридську, подільську і область донську.

Бувший міністер сербський Пірочанац видав політичну брошуру, в котрій висказує конечність федерації балканських держав. Змість брошури такий: Квестія всхідна засягає що-до свого змісту не лиш Царгород і півостров балканський, але також і народи габсбургської монархії. Росія може хотіти загарбани Веходу в імя панславизму, а те саме може Австрія під окликом німецьких інтересів. Але оба плани не до переведеня. Одиноке можливе рішене сеї квестії: витворити з австрійських і балканських народів федерацію, на взорець північної Америки або Швайцарії. Дуже цінне було би, если би і австрійські Німці прилучились до сеї федерації. Півостров балканський сегодня, се руїна з неспосібних до життя відламів поодиноких держав і народів. Іменно Сербії за-для еї положеня ні жити ні вмирати. Она має конституцію мов Англія, а не має условій потрібних до того. Стороництва ведуть завзяту борбу о власт правління, а під взглядом європейської політики лишаєсь для неї альтернатива: кинутись в рамена або Австрії або Росії, хоч заравом не має запоруки, чи би обі ті держави еї прийняли.

З сполучених держав північної Америки наспіли послідними днями вісти про отроєне робітників. Се отроєне стоїть в звязи з квестією соціально-робітничою. Як звістно в половині сего року зачав ся великий стрейк робітників в Гомштеті, фабричній місцевості коло Пітсбургґа в Пенсильванії. Властитель фабрики виробу желіза Карнеджів мусів покликати до помочи відділи поліції, з в. Пінкертонців. Стрейк закінчив ся побідою фабриканта, але ся побіда дорого его коштувала. Тепер же загадали робітники, що брали участь в стрейку, пімстити ся на тих, котрі причинили ся до побіди фабриканта. Бо треба знати, що стрейк розпочали робітники, котрі належать до товариств робітничих з соціалістичним напрямом, і фабрикант найшов собі робітників, котрі не належать до сих товариств і котрі взялись до роботи. Мабуть між ними нестрейкуючими найбільше робітників з північної Угорщини і наших замляків. Месть була вигадана справді по диявольски. Загадано всіх витроїти в сей спосіб, що до страв всипали отрую кухарі тих реставрацій, де нестрейкуючі жились. І як послідні вісти доносять, з 4000 нестрейкуючих 2000 занедужало тяжко і 32 вже померло, а кождий день приносить нових мерців. Заряджено слідство судове та обдубцію померших і если покаже ся, що справді в тім рука страйкуючих робітників, то тоді буде се страшний прогностик на розвязку всіх того рода соціальных квестій.

Дрібні вісти.

Панам предплатникам, що залягають доси з предплатою, пригадуємо ще раз, що наближає ся кінець року і просимо вирівнати свої залежності.

Теодор Серачін, бригадир в чернівцях, перенесений на дівізіонера до Перемішля.

Буковинський календар за рік 1893 розішле ся лише тим членам „Рускої Весіди“, що вплатали за сей рік свої вкладки.

Др. Юліан Целевич,

професор історії в рускій гімназії у Львові, член руско народних товариств, письменник, автор многих цінних праць історичних, горючий патріот рускій упокоїв ся 24. п. ст. грудня. Неожидана вість о смерті сего щирого і вірного сина Руси-України розійшлась скоро по Галичині і поза її границями і переймила чувством великої печалі всіх Русинів, бо імя покійного знає скрізь по Руси-Україні. Рускі товариства буковинські послали до дирекції рускої гімназії у Львові при сій сумній нагоді от таку телеграму: „Свіжу могилу щирого сина Руси, Юліана, зростаєм і ми ревними слезами. За буковинські рускі товариства: Виницький, др. Стоцький, Пігуляк.

Над бідною рускою молодіжкою змилював ся лиш один Андрей Соневицький, секретар повітової каси хорих в Сторожинці, приславши на нашу руку 2 зл. П. Юхевич, майстер шевський в Чернівцях подарував на ту ціль дві пари черевків. Тай тільки всего. Слова наші теплі в тій справі нікого зрештою не загрили. Сумно, що на Буковині так мало людей дбає про молодіж, надію народу і краю, де на тую ціль жертвують інші народи, а навіть і Русини, але не на Буковині, лиш в Галичині, а навіть і на Буковині, але не на руску молодіж, лиш на „Seoalã romãna“ все, що лиш можуть. Тому тим більше „Спаси Віг“ тим двом приятелям рускої молодіжці.

Причинок до волоско-рускої згоди. Ми вже не раз вказували на страшну пенальність і завзятість Волохів против Русинів. І тепер підчас побуту руского народного театру в Сучаві виявив ся волоский шовінізм в цілій своїй наготі. Волохи не то що самі не бували в рускім театрі, але всіми силами агітували против сеї народної інституції межі другими народностями. Орган Волохів „Gazeta Bucoviniei“ знана „приятелька“ Русинів а покровителька п. Тиміньського і его „згоди“ заклінала всіх Волохів, щоб не дай Боже не дав котрий з них зломаного крейцара на рускій театр, за свою власну приємність. Але на ганьбу їм і в самій Сучаві був рускій театр завжди битком набитий. От як роблять і розуміють Волохи руско-волоску згиду!

Пригода. Тому кілька днів була велика буря в Терешенах, котра до смерті довела 50-літню селянку Магду Войчук. Вона збирала дрова на подвір'ю, аж тут нараз завалила ся дровитня і придавила Войчукову. Коли її видобули, вона вже не жила.

Самоубійство залюблених. Учитель в Новоселиці довгий час любив ся з гарною і молодю донькою місцевого купця Якова Врума, однак не міг з нею одружити ся, бо обоє були бідні. Дня 17. с. м. найдено обоє неживих в стодолі, обоє повісились. При дівчині найдено письмо, в котрім доносить родичам, що любов завела її за далеко..., а коли неслави не може покрити подружжю, то постановила разом з милим позбавити себе життя.

Довгий вік. В Чагорі померла селянка Варвара Гірапи. Прожила вона собі на сім світі 115 літ. Лишала доньку, котра має 80 літ, а внучка її вже прожила 55 літ. Така вже видко здорова родина.

Холера. Після урядових донесень занедужало сего року в Росії на холеру 549.999 осіб, а умерло на ню 259.747. Після донесень телеграмів, появляє ся знов холера в Гамбургі. Сего літа умерло там більше як 7000 осіб на ту страшну слабкість. В Росії також холера ще і до тепер не вигасла, тільки далій лютить ся. Після найновіших вістей занедужало там в 150 селах 693 людей. Мабуть та страшна пошесть перезимувє в Європі, як се вже славні лікарі предсказали. Найгірше те, що в нашій сусідстві в Гусятинщині і в Борщівській вона і тепер панує; особливо ж в Залучу над Збру-

чем, в Вербівцях, в Гусятині, в Сокиринцях і в Зеленій і що люта зима єї не спяняє.

Напад розбійничий. Селянин з Ревни, Михайло Стафійчук рубав оногди в лісі дрова, як нараз напав на него якийсь незнакомий волоцюга, закинув ему на шию шнур і хтів го повісити на дереві. Однак Стафійчукови удало ся вирвати з руц того розбійника і він утік до дому.

Ревізія і арештованє. В Відні відбула ся 19. с. м. ревізія у редактора „Науки“, Данила Козарищука. По ревізії арештовано Козарищука і передано судови красовому. Так само відбула ся ревізія в редакції „Русскої Правди“ і у Гр. Купчанка. Всюди забрано багато листів і перепісок. Гр. Купчанко був підчас ревізії в Петербурзі.

Отець убив свого сина. В Клімівцях в повіті серетскім стала ся 21. с. м. ось така пригода. Петро Бурачук вертав ся того дня з своїм сином з роботи до дому і оба поступили по дорозі до коршми. Вийшовши відти посварив ся по дорозі отець з сином і розирений вхопив кіл і вдарив ним сина по голові так сильно, що той оголоминений упав на землю і по кількох годинах помер. Охолоцувши отець пізнав, що він накоїв. Він рвав собі волосє з голови і не хтів від убитого сина відступити, просячи его о прощєнє. Аж силою его відорвали від трупа і замкнули в в'язницю.

Мученеє риб. Всі майже газдині звикли здирати луску ще з риб живих. Здає ся, що нема жадного звіряти, котре би було так страшно мученеє як риба, если ю зловлять і она вже призначена для нашого жолудка. Уже лиш як рибу виймуть з води, то она позбавлена усів ся свого життя — води, а однак зараз не гине, тільки страшно мучить ся ще дуже довго. Але ся мука дрібницею против тої, яку риба выдержати мусить, в кухні, коли дістане ся в руки газдині, Рибу цілком живу поруть туним пожем, видирають з неї внутрности, а бідне звіря навіть як і его на кавалки крають, все ще в страшних болях тріває ся, Сему варварству можемо по року перед Різдвяними Святами приляцнути ся. Однак треба зваяжити, що риби так мучені перед приправою суть дуже нездорові і майже трутизою, чого навіть ніхто не догадує ся і не сподіє ся. Отже не тільки зі взгляду на людяність, але і зі взгляду на наше здоровє повинісьмо риби як найскорше убивати і їх так страшно не мучити, і то через відлучене голови від тулува острым ножем, або через сильний удар яким тяжким зварядом або полїном в голову. Дятого то просимо і зазвичаємо всіх газдинь, щоби ті слова старали ся узглядити і слугам казали в повисний спосіб риби убивати.

Також часопись. В Парижу виходить тепер межі многими спеціальними дневниками також часопись... жebraків. Єсть се щоденно виходяче писемце, котре дає своїм пренумераторам сказієк, де і коли мають ся відбути слоби, хрестини або похорони у богатих людях, де буде можна щось „заробити“. Крім того повідомляє сей славний дневник своїх клієнтів о приїзді до Парижа осіб заможних а знаних з щедрости і подає при тім найвідповіднійший час до відвіданя тих осіб і ріжні інші належачі до жebraцького „ремесла“ спеціальні сказієк.

Рускі кольонії між Італіянами. На кілька кілометрів від стації Ресіотта лежать в горах три місцевости, замешкані Славянами. Славяне єї прибули туди з Руси ще в V. віці по Христі. Єсть їх більше як 3000, говорять своїм язиком, супружжя заключають лишє між собою; если би хтось з них оженив ся з Італіяною, то за кару віддалили би его з громади.

СЬМІШНЕ.

Малій радикал. — Мамо! Мамо! мнш унала до горшка з молоком!...

— Мнш! Ай! Ай! зіпсує мені все молоко! Викинув-єсь єї?

— Ні... Я вкинув там ката; — він вже єї там зловить.

— Чого Ви, арендарю, так посоловіли? — Га. Гриць Варениця помер, Гриця Черепану замкнули, Микита Чалачка повандрував в Брандзілію, ну, як же ся не журити, то були мої найліпші приятелі.

— Куме! Ви чули, що у Відні призначили на кінські „пирогі“ 60 тисяч?

— Не на пироги, але на „перегони“ призначили ті гроші; Ви добре не дочули!

— А що-ж то куме перегони?

— Перегони, куме, значить, що пани їдають на коні та утікають, а хто борше утече, тому кричать віват! і платять.

— А я, куме, думав, що від тепер будуть панські коні пирогами годувати.

Ціна збіжа.

В Чернівцях платили дня 30. лат. грудня 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	7.45—7.65	зл.
житя	5.70—5.80	„
ячменю	5.25—5.60	„
вівса	4.60—4.70	„
ріпаку	11.00—11.25	„
конюшини	70.00—72.00	„
кукурудзи	4.70—4.58	„
гороху	5.75—6.50	„
оковити	11.70—11.80	„

Курс монет

дня 30. лат. грудня 1892-го р.

дукат	5.67	5.74	зл.
рубель папер.	1.19	1.20	„
наполеондор	9.55	9.60	„
100 марок	59.00	59.20	„

Антоній Табанар і Гаїна

торговля коріня, вина і делікатесів в Чернівцях, ринок.

поручає свій богатий склад нави, полудневих овочів, російского чаю, шоколяди, руму Ямайки, та великих розолій і лікерів

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливим зниженим цінам. — По-стійний склад ріжних товарів з хиньского срібла.

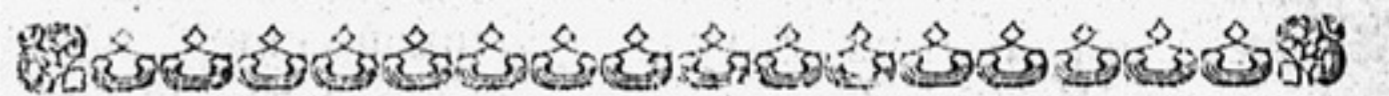
Одипокій склад і агентура для Буковини

Ц. к. пр. фабрики господарских машин Clayton-a i Schütleworth-a

Відень і Лінкольн (Англія).

Льохомобілі, всякі плуги, молотільні машини до оїбви, кошеня і терелени кукурузи, млиники, млини, сїчкарні, сикавки, помпи і т. д.

Найліпший і найтанший олій до машин.

Вже готовий

Буковинській православній

КАЛЕНДАРЬ

на рік

1893.

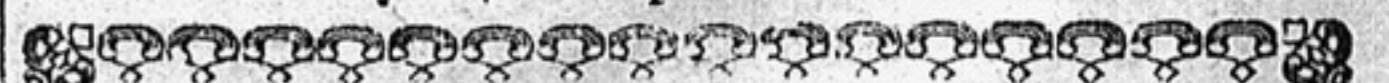
Зміст: Календарь церковний і астрономічний, сьвята червоно друковані. Часть інформаційна: всі належитости штемплєвої, илин їзди і тарифа всіх бук. і гал. залізниць. Устав церковний, богата й ілюстрована часть забавна й наукова, оповіщена.

Ціна 40 кр., поштою 45 кр.

Висилає ся лиш за гроші або на замовленя.

Адреса:

Товариство „РУСКА БЕСІДА“ в Чернівцях
улиця Петровича ч. 2.

З печатні Г. Чоппа.

Видає: Сільвестер Дашкевич. — Відповідає за редакцію Михайло Токарік.